

სამართლებლო გარემოსა და პუნჯარიპო რმსურსების დაცვის სამინისტრო
გარემოსდაცვითი ნებართვისა და სახელმწიფო ეკოლოგიური
ექსპერტიზის დეპარტამენტი

საქართველო, 380062 თბილისი, ფალიაშვილის ქ. 87, ტელ: 25-20-50; ფაქსი: 29-41-24

სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის

დასკვნა პროექტზე

№ 48

“27” აგვისტო 2001 წ.

1. სამართო მონაცემები

1. პროექტის დასახელება – მდ. ხობისწყლის შესართავში ნავთობპროდუქტების გადასატვირთი საზღვაო ტერმინალი
2. საქმიანობის კატეგორია – პირველი
3. პროექტის სტადია – გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში
4. პროექტი შედგენილია – საკონსულტაციო ფირმა “ზენიტ-გამა კონსალტინგი“-ს მიერ
5. ობიექტის ადგილმდებარეობა – ხობის რაიონი სოფ. ყულევი
6. დამკვეთი – შ.პ.ს. “შავი ზღვის ტერმინალი”
7. პროექტი წარმოდგენილია – შ.პ.ს. “შავი ზღვის ტერმინალი“-ს მიერ
8. საპროექტო მასალები მიღებულია 25.04.2001 წ.

II. ძირითადი საპროექტო გადაწყვეტილება

შ.პ.ს. “შავი ზღვის ტერმინალი“-ს (შპს “ტერმინალი-2000”) მიერ სახელმწიფო ეკოლოგიურ ექსპერტიზაზე წარმოდგენილი “მდ. ხობისწყლის შესართავში ნავთობპროდუქტების გადასატვირთი საზღვაო ტერმინალი“-ს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში შედგენილია საკონსულტაციო ფირმა შ.პ.ს. “ზენიტ-გამაკონსალტინგი“-ს მიერ.

ტერმინალის ძირითადი ფუნქციები (შესაბამისად საპროექტო საექსპლოატაციო მანქანათმშენებლები) განისაზღვრება ნავთობპროდუქტების (დიზელის საწვავი, ბენზინი, მაზუთი) მიღებით, მათი დროებითი შენახვითა და მათი გადატვირთვით ტანკერებზე შემდგომი ექსპორტის მიზნით.

ნავთობპროდუქტების შეზიდვა ტერმინალის რეზერვუარებამდე გათვალისწინებულია ავტონომიური სარკინიგზო ხაზით. ტერმინალის მშენებლობის განხორციელება შეესაბამება მიზნებს, რომელსაც ითვალისწინებს შავი ზღვის სანაპირო ზოლში საპროექტო პოტენციალის პერსპექტიული განვითარების პროგრამის პროექტი, ხოლო ობიექტის მშენებლობის მიზანშეწონილობასთან დაკავშირებით არსებობს საქართველოს პრეზიდენტის 1999 წლის 8 სექტემბრის №1081

განკარგულება, რომლის შესაბამისად ტერმინალის დაპროექტებისა და მშენებლობის ძირითადი საკითხები უნდა გადაწყდეს მხოლოდ საქართველოს პრეზიდენტთან შეთანხმებით.

ტერმინალის მშენებლობისათვის საჭირო მიწის ნაკვეთი 96,43 ჰა ფართობის ოდენობით შ.პ.ს. “ტერმინალი-2000“-მა (“შემდგომში შავი ზღვის ტერმინალი”) შეიძინა აუქციონის წესით, ხოლო საქართველოს მიწის გამოყენებისა და დაცვის სახელმწიფო კომისიის №79/10 1999 წლის 02 ნოემბრის გადაწყვეტილებით ტერმინალის მშენებლობისათვის მოთხოვნილ მიწის ფართობს შეეცვალა სტატუსი ფართობის მიზნობრივი დანიშნულებით.

პროექტის მიხედვით ტერმინალის საწარმოო ზონა განთავსდება მდ. ხობისწყლის მარცხენა სანაპიროს მიმდებარედ 1300მ სიგრძის (ჩრდილოეთი-სამხრეთი მიმართულებით) და 700მ სიგანის (აღმ.-დას. მიმართულებით) სახმელეთო ტერიტორიაზე. პროექტის განვითარების ზონა ასევე მოიცავს საზღვაო აკვატორიის ნაწილს, რომელშიც გათვალისწინებულია მდ. ხობისწყალში შესასვლელად საჭირო ფარვატერის, კერძოდ 16-17 მ სიღრმის და 250-300 მეტრი სიგანის მისასვლელი არხის გაყვანა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გზს-ის დოკუმენტი სრულად არ მოიცავს საზღვაო ნაწილს, კერძოდ ტერმინალის ფუნქციონირების პირველ ეტაპზე არხის მოსილვის თავიდან აცილების მიზნით არ არის გათვალისწინებული ზღვაში მდ. რიონის ჩრდილოეთის ტოტიდან შემოტანილი ინერტული მასალის არხისკენ გადატანის შემზღუდავი საინჟინრო ნაგებობების (ე.წ. მოლების) მშენებლობა. გადაწყვეტილება მათი საჭიროების შესახებ მიღებული იქნება მონიტორინგული შეფასების საფუძველზე. გარემოზე ზემოქმედების შეფასებისა და სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის პროცედურები აღნიშნულ საკითხზე ჩატარებული იქნება ცალკე.

ტერმინალის სახმელეთო ტერიტორიაზე განთავსდება:

- ნავმისადგომი;
- ნავთობპროდუქტების მიმღები და შესანახი რეზერვუარები;
- ერთდროულად 84 სარკინიგზო ვაგონციტერნის მიმღები და დასაცლელი ესტაკადა;

- გადასატუმბი სადგურები;
- წყლის გამწმენდი ნაგებობანი, მათ შორის ტანკერებიდან მისაღები ლიალური წყლების გამწმენდი;
- დიზელ-გენერატორები;
- სახანძრო სარეზერვუარო პარკი სახანძრო დეპოსთან ერთად;
- ავტომანქანების სადგომები;
- ლაბორატორიის შენობა;
- საოფისე-ადმინისტრაციული ბლოკი;
- ტვირთების ოპერირების რეგულირების საკომპიუტერო სისტემის ბლოკი;
- საყოფაცხოვრებო ნარჩენების უტილიზაციის მცირეგაბარიტიანი ბლოკი;

საწარმოო ტერიტორიის გარეთ, მომსახურე პერსონალისათვის აშენდება საცხოვრებელი კომპლექსი.

საზღვაო ნაწილში გათვალისწინებულია მხოლოდ მისასვლელი არხის ფარვატერისა და მდინარის კალაპოტის დაღრმავება ტანკერების საოპერაციო ნიშნულებამდე.

პროექტის მიხედვით წარმოდგენილია სარკინიგზო ხაზის გაყვანის სამი ალტერნატიული ვარიანტი, რომლებიც იწყება ფოთი-თბილისის სარკინიგზო მაგისტრალის 31 კმ-დან და მთავრდება ტერმინალის ტერიტორიაზე.

სხვადასხვა საექსპერტო დასკვნების, ადგილზე რეკონოსცირების, აგრეთვე რისკ ფაქტორებისა და გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების ხარისხის ანალიზის საფუძველზე, ზემოაღნიშნული ალტერნატიული ვარიანტებიდან პესსექტიულად არის მიჩნეული ტრასა ე.წ. “კოლხეთი-ყულევი”, რომელიც გადის ფოთი-ყულევის პირდაპირი საავტომობილო გზის პარალელურად, გადაკვეთს სანაპირო დიუნების ზოლს, რომელიც ძლიერი ანთროპოგენური ზემოქმედების შედეგად ფაქტიურად დეგრადირებულ, ხელოვნურად შექმნილ ლანდშაფტს მოიცავს და წინასწარი მონაცემებით 0,5-0,65 კმ-ის მანძილზე შორდება ფრაგმენტული დაჭაობების არეებსა და ტბა “ნართო-წყალს”, რომელიც წარმოადგენს წყალმცურავი და ყარყატისნაირი ფრინველების დასვენების ადგილს, აგრეთვე არ ანაწევრებს ცხოველთა საბინადრო არეალებს.

რკინიგზის ტრასის დანარჩენი ორი ვარიანტიდან:

- ერთი კვეთს კოლხეთის ეროვნული პარკის ნაბადას უბანსზე არსებულ დაჭაობებულ ტერიტორიას წყლის არხების გასწვრივ, მათ უშუალო სიახლოვეს, რაც ზრდის გარემოს შესაძლო დაბინძურების რისკს და ართულებს რისკის რეალიზაციის შემთხვევაში რეაგირების ღონისძიებების განხორციელებას. იმავე დროს აღნიშნული არხები წარმოადგენენ წყალმცურავი ფრინველების კვების და დასვენების ადგილს.
- მეორე ვარიანტი, რომელიც ყველაზე უფრო გრძელია კვეთს დასახლებულ ზონას, ასევე წყალჭარბ ტერიტორიებს, საინჟინრო-გეოლოგიური თვალსაზრისით არასაიმედო უბნებს (რაც ზრდის ავარიის რისკს), ნაწილობრივ წყალმცურავი ფრინველების კვების ზონებს და დიდ მანძილზე მიუყვება მდ. ხობისწყალს. ამავე დროს კვეთს საღრუნაჟე არხებს.

წარმოდგენილ საპროექტო მასალაში ძირითადად ასახულია ტერმინალის სამი ფუნქციონალური კომპონენტი: სარეზერვუარო პარკი, სარკინიგზო ესტაკადა და ნავმისადგომები, რომლებთანაც არის დაკავშირებული ნავთობპროდუქტების მიღებისა და

გადატვირთვის მთელი ტექნოლოგიური ციკლი და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურა. აღნიშნული კომპონენტების გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების უზრუნველყოფა წარმოადგენს ტექნიკური პროექტის ერთ-ერთ მთავარ მიზანს.

100 წლიანი განმეორადობის კატასტროფული ხასიათის ჰიდროლოგიური მოვლენების (წყალდიდობა) რისკის გათვალისწინებით, ტერმინალისა და მისი ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობის მთელი ტერიტორია ზღვის დონიდან აწეული იქნება 3 მ-ით.

ნავთობპროდუქტების მიმღები და გადასატვირთი სარეზერვუარო პარკი შედგება 19 რეზერვუარისგან, რომელთაგან თითოეულის მოცულობა შეადგენს 20000მ³-ს, სარეზერვუარო პარკის ჯამური მოცულობა – 380000 მ³-ია. რეზერვუარების კონსტრუირებისა და განთავსების პირობები, რაც დაკავშირებულია გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების მოთხოვნებთან, სრულად გათვალისწინებულია, კერძოდ: მოხდება მათი გარშემორტყმა დაღვრის შემთხვევაში შემაკავებელი ღობურით, რომლის მოცულობა აღემატება რეზერვუარის მთლიან მოცულობას, რეზერვუარების პარკის მთელი ფართობი მოპირკეთდება მაიზოლირებელი წყალგაუმტარი პლასტიური მასალით. ასეთივე მასალითა და დამატებითი წყალამრდი ფენით მოპირკეთდება რეზერვუარების ფუნდამენტები, გათვალისწინებულია პროდუქტის გაჟონვის მონიტორინგის ტექნიკური საშუალებანი, ასევე გათვალისწინებულია სანიაღვრე წყლების შემკრები სისტემა, რაც უკავშირდება ტერმინალის გარემოსდაცვითი უსაფრთხოების ტექნიკურ უზრუნველყოფას.

სარკინიგზო ესტაკადა

გათვალისწინებულია ორი პარალელური სარკინიგზო ესტაკადის მშენებლობა, რომელზეც მოხდება 50-60მ³ მოცულობის სარკინიგზო ვაგონ-ცისტერნების მიღება და დაცლა. დაცლითი ოპერაციები განხორციელდება ვაგონ-ცისტერნების ქვედა სარქველებიდან. ასეთი სარქველების დაზიანების შემთხვევაში გათვალისწინებულია დაღვრილი პროდუქტის მიმღები არხისა და სპეციალური ამომწოვი ტუმბოს გამოყენება.

სარკინიგზო ესტაკადის მოწყობა და ოპერირება მოხდება როგორც ტექნიკური, ასევე გარემოსდაცვითი მოთხოვნების სრული გათვალისწინებით.

ნავმისადგომები

მდ. ხობისწყლის მარცხენა სანაპიროსთან გათვალისწინებულია ორი ნავმისადგომის მშენებლობა. მათ შორის ერთი 100000 ტ. წყალწყვის (მაქსიმალური), ხოლო მეორე – 40000 ტ. წყალწყვის (მინიმალური) ტანკერების მისაღებად. ნავმისადგომების ზოლის საერთო სიგრძე შეადგენს 300მ-ს ფარვატერის სიღრმე – 18 მ-ს, რაც სავსებით უზრუნველყოფს ზემოაღნიშნული წყალწყვის ტანკერების უსაფრთხოდ მიღებას.

ტერმინალის ტექნიკური და ტექნოლოგიური რეგლამენტიდან გამომდინარე, გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში შესწავლილი და შეფასებული იქნა ლითონფეროს, ჰიდროსფეროს, შელფისა და სანაპირო ზოლის თავისებურებანი, კოლხეთის დაბლობის

ცენტრალური ნაწილის და მდ. ხობისწყლის შესართავის დინამიკა, ჰიდროლოგიური რეჟიმი, მდინარეული ნატიანის თავისებურებები, რეგიონისათვის დამახასიათებელი ფლორა და ფაუნა. მოხდა ტერიტორიის ეკოლოგიური მდგომარეობის შეფასება, ჩატარდა წყლის, წიაღის და ფსკერული ნალექების სინჯების ანალიზი, განისაზღვრა რადიაციული ფონი, შეფასდა ტერიტორიის სანიტარული მდგომარეობა და მიკრობიოლოგიური დაბინძურების ხარისხი.

საზოგადოების წარმომადგენლებისაგან და არასამთავრობო ორგანიზაციებიდან შენიშვნებისა და რეკომენდაციების სახით შემოსული ინფორმაციის გათვალისწინებით მოხდა წარმოდგენილი ანგარიშის გაფართოება და დამატებითი კვლევების ჩატარება, რაც აისახა გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის საბოლოო ვარიანტში.

გზშ-ს შედგენის პროცესში:

- დადგენილია საკვლევი ტერიტორიის საზღვრები;
- განსაზღვრულია ალტერნატივები;
- დაზუსტებულია საშუალოთა მოცულობები;
- შეფასებულია არსებული ფიზიკური, ბიოლოგიური, სოციალური და საკანონმდებლო გარემო;
- განსაზღვრულია გარემოზე ზემოქმედების ძირითადი ფაქტორები;
- როგორც მშენებლობის, ასევე ფუნქციონირების ეტაპებისათვის შეფასებულია ტერმინალის მიერ გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების სახეები და ხარისხი (ატმოსფერული ჰაერი, წყალი, ხმაური);
- დასახულია ტერმინალის მიერ გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შემარბილებელი ღონისძიებები და წარმოდგენილია გარემოსდაცვითი მონიტორინგის პროგრამის პროექტი;
- შეფასებულია მოსალოდნელი ავარიული სიტუაციების სახეები (ნავთობპროდუქტების დაღვრა, ხანძარი, ექსტრემალური მეტეოროლოგიური

პირობები,

სამხედრო წვრთნების შემთხვევაში გაუთვალისწინებელი მოვლენები) და მათზე რეაგირების სტრატეგია;

სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის პროცესში მონაწილე დამოუკიდებელ ექსპერტთა მიერ არ დასმულა საკითხი ტერმინალის პროექტის განხორციელების არამიზანშეწონილობის ან შეუძლებლობის თაობაზე, თუმცა იმავე დროს, მოსალოდნელი ზემოქმედების შერბილებისა და თავიდან აცილების მიზნით, გამოითქვა პრინციპული ხასიათის შენიშვნები და რეკომენდაციები რომლებიც ეხება რამდენიმე მნიშვნელოვან საკითხს, კერძოდ:

1. ბიოლოგიური გარემოს, განსაკუთრებით ხმელეთის ფაუნასთან და იქთიოფაუნის შესწავლის ხარისხთან დაკავშირებით:
  - არასრულყოფილია მონაცემები (სახეობრივი და რიცხობრივი) ბიომრავალფეროვნების არსებული მდგომარეობის შესახებ, რის გარეშეც ძნელია მოსალოდნელი ზემოქმედების ხარისხის დეტალურად დადგენა, შესაბამისად ზემოქმედების შერბილების ღონისძიებების, შემდგომი მონიტორინგისა და გარემოსდაცვითი მართვის დაგეგმვა;
  - დაზუსტებული და განსახილველად შემოთავაზებული უნდა იქნეს სეგრეგირებული ბალსტიდან ზღვის აკვატორიის ბიოლოგიური ინვაზიის პრევენციის ღონისძიებები;

- უნდა დაზუსტდეს მდინარეების რიონის, ჭურიას, ხობისწყლის იქთიოფაუნის სახეობრივი შემადგენლობა და მათი ბიომასა, რადგან გზმ-ში გამოყენებული ინფორმაცია (ლიტერატურული მიმოხილვა) შედარებით ძველია, და ვერ ასახავს რეალობას ისეთი მნიშვნელოვანი სახეობების მიმართ, როგორცაა ზუთხისებრნი და ორაგული, აგრეთვე სხვა სახეობები. ამდენად ძნელია დაიგეგმოს ადეკვატური საკომპენსაციო ღონისძიებები. უფრო დეტალურად უნდა იყოს განხილული თევზების სამიგრაციო გზების საორიენტაციო ნიშანთვისებების მოსალოდნელი დარღვევის ზემოქმედებაც.

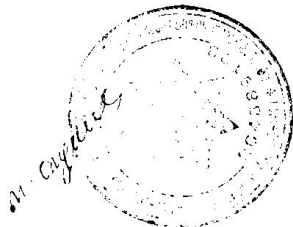
2. ტექნიკურ გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით:

- მეტი ყურადღება უნდა დაეთმოს ობიექტის მშენებლობისა და ფუნქციონირების პერიოდში გარემოზე მიყენებული მოსალოდნელი ზემოქმედების კომპენსაციის რაოდენობრივ შეფასებას;
- სასურველია ეკოლოგიური საკითხები აისახოს ტერმინალის დაზღვევაში (როგორც გარემოსდაცვითი უსაფრთხოებისა და გარემოზე ზიანის მიყენების შემთხვევაში კომპენსაციის ფინანსური უზრუნველყოფის მექანიზმი);
- საჭიროა ჰიდრომეტეოროლოგიური დაკვირვების სისტემის ჩამოყალიბება, რომელიც დაყრდნობა არა მარტო ტერმინალისა და ტანკერების სატელიტურ მონაცემებს, არამედ ადგილობრივ დაკვირვებასაც, მდინარესა და ზღვაზე სტიქიური მოვლენების მონიტორინგის ჩასატარებლად და მის საფუძველზე ლოკალური პროგნოზის გასაკეთებლად;

3. რაიონის სოციალურ და ეკონომიკურ ფაქტორებზე ტერმინალის პროექტის განხორციელებით გამოწვეული ზემოქმედების შეფასების შესახებ:

- ჯეროვნად არაა შეფასებული ტერმინალის სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტი გრძელვადიან პერსპექტივაში, რაც განხილული იქნებოდა მიმდებარე დაცული ტერიტორიის გრძელვადიან ეკონომიკურ ეფექტთან შედარების კონტექსტში.
- არაა განხილული ტერმინალისათვის გადაცემულ ტერიტორიაზე ტრადიციულად ჩამოყალიბებული სამეურნეო ციკლის მოშლის შედეგად მიღებული ლოკალური ზემოქმედება და ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმების (როგორც ეკონომიური შემოსავლის დაკარგული წყაროს) კომპენსირების საჭიროების საკითხი.
- ასახული არაა ადგილობრივ სოციალური ინფრასტრუქტურის განვითარებაში ტერმინალის, როგორც მადომინირებელი საწარმოო ობიექტის, როლი, რაც საშუალებას მისცემდა საქმიანობის სუბიექტს შეესწავლა ადგილობრივი მოსახლეობის განწყობა, დაეგემა მათთან ურთიერთობის სტრატეგია და გამოერიცხა ტერმინალისადმი ნეგატიური დამოკიდებულება, როგორც ერთ-ერთი რისკ ფაქტორი.

სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის დამოუკიდებელ ექსპერტთა დასკვნების საფუძველზე, საზოგადოებიდან შემოსული ინფორმაციის გათვალისწინებით,

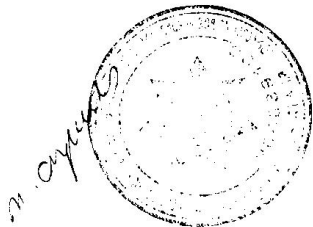
ჩამოყალიბებული იქნა სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნები და რეკომენდაციები, რომლებიც ასახულია სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის წინამდებარე დასკვნის III თავში.

III. შენიშვნები

1. ბიოლოგიური გარემო (სახმელეთო, წყლის) შესწავლილი და შეფასებულია მხოლოდ წლის ორი სეზონის მიხედვით (შემოდგომა, ზამთარი) და აქედან გამომდინარე სრულად ვერ ასახავს რეალურ ფონს, რომლებიც საფუძვლად უნდა დაედოს ინვესტიორის მიერ როგორც მშენებლობის, ასევე ფუნქციონირების პროცესში განსახორციელებელ მონიტორინგულ პროგრამას, გარემოსდაცვითი მართვის გეგმასა და გარემოზე ზემოქმედების შეზღუდვის ღონისძიებებს. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე და იმის გათვალისწინებით, რომ ტერმინალის მშენებლობაც და მისი შემდგომი ფუნქციონირებაც (ტერმინალამდე მისასვლელი სარკინიგზო ხაზის მშენებლობისა და ფუნქციონირების გათვალისწინებით) მოხდება როგორც კოლხეთის ეროვნული პარკის, ასევე რამსარის კონვენციით დაცული ტერიტორიის უშუალო სიახლოვეს, აუცილებელია შ.პ.ს. "შავი ზღვის ტერმინალი" წინამდებარე დასკვნის გაცემიდან 3 თვის ვადაში ჩატაროს არსებული ბიოლოგიური გარემოს დამატებითი შესწავლა კომპლექტური ორგანიზაციის მეშვეობით (შესაძლებელია შეირჩეს ტენდერით), გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ შემუშავებული პირობებისა და რეკომენდაციების საფუძველზე. დამატებითი შესწავლა უნდა მოხდეს სრული მონიტორინგული შეფასების პროგრამისა და მისი განსახორციელებელი გეგმის შედგენის მიზნით ტერიტორიის იმ ნაწილებსათვის, რომელზეც მოსალოდნელია გავრცელდეს ტერმინალის როგორც მშენებლობით, ასევე ფუნქციონირებით გამოწვეული უარყოფითი ზეგავლენა, მათ შორის: ტერმინალის მიმდებარე რამსარის კონვენციით დაცული ტერიტორიაზე, კოლხეთის ეროვნული პარკსა და კოლხეთის საზღვაო ნაკრძალის აქვატორიაზე.
2. ბიოლოგიური გარემოს მონიტორინგის პროგრამის შედგენისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს ფონური მდგომარეობის შესწავლა ერთწლიანი (სრული ბიოლოგიური ციკლი) მონაცემების მიხედვით. მიღებული მონაცემების საფუძველზე განისაზღვროს ტერმინალისა და ტერმინალამდე მისასვლელი სარკინიგზო ხაზის მიერ ბიოლოგიურ გარემოზე მიყენებული უარყოფითი ზემოქმედება და დადგინდეს მისი ადექვატური კომპენსირების პირობები, მოცულობა და საშუალებები.
3. ნავმისადგომებთან მისასვლელი საზღვაო არხის მოსიღვისა და ფარვატერის ზღვრულ მინიმუმამდე შემცირებასთან დაკავშირებული არხის გაწმენდის საჭიროებიდან გამომდინარე, ზღვაში საინჟინრო ნაგებობების (მოლების) მშენებლობის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, მათი მშენებლობის პროექტი და შესაბამისი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში გარემოსდაცვითი ნებართვის მისაღებად ცალკე იქნას წარმოდგენილი გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროში. რაც შეეხება მისასვლელი არხის გაყვანასა და მის შემდგომ ფუნქციონირებას, დამატებით იქნას შესწავლილი და შეფასებული ზღვიური ნატანის გავრცელებისა და აკუმულირების, აგრეთვე ზღვის ბიომრავალფეროვნებაზე მოსალოდნელი ზემოქმედების საკითხები. მონიტორინგის შედეგად ნატანის დინამიკის

ცვლილების ან შექცევების დადგენის შემთხვევაში შემუშავდეს შესაბამისი საკომპენსაციო ღონისძიებები.

4. ფოთი-თბილისი სარკინიგზო მაგისტრალის 31-ე კმ-იდან ტერმინალამდე სარკინიგზო ხაზის გაყვანამდე გადაწყდეს მიწის მინაკუთენის გამოყოფის პირობები და მიწის სტატუსის ცვლილებასთან დაკავშირებული საკითხები. მოხდეს აღნიშნული ალტერნატიული მარშრუტის შეთანხმება ყველა კომპეტენტურ ორგანოსთან, ხოლო გარემოზე ზემოქმედების შეფასება წარმოდგენილი იქნას დამატებით, ამ დასკვნის III თავის 1 და 2 პუნქტში მოყვანილი შენიშვნების გათვალისწინებით.
5. გ.ზ.შ.-ში განხილული ნავთობპროდუქტების ტრანსპორტირების, ტერმინალზე მისი მიღებისა და გადატვირთვის ტექნიკური და ტექნოლოგიური მოთხოვნების (სტანდარტების) საკითხები, რომლებიც თავის მხრივ უშუალოდ არიან დაკავშირებული გარემოსდაცვით უსაფრთხოებასთან, შეთანხმდეს საქართველოს სახელმწიფო ტექნიკური ზედამხედველობის ინსპექციასთან.
6. ტერმინალის ფუნქციონირების დაწყებამდე ცალკე იქნას წარმოდგენილი ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი სტრატეგიის საფუძველზე, რომელმაც უნდა მოიცვას: ტერმინალის სახმელეთო და საზღვაო ნაწილი, ტერმინალთან მისასვლელი სარკინიგზო ტრასა (31კმ.-ტერმინალი). გეგმაში გათვალისწინებული იქნას ავარიული სიტუაციის განვითარებისა და მასზე რეაგირების ყველა შესაძლებელი სცენარი, რეაგირების სამსახურის სტრუქტურული სქემა პასუხისმგებლობების ზუსტი განსაზღვრით, კოორდინირებისა და შეტყობინების სქემა სხვა ობიექტების (სუფსის ტერმინალი, ფოთისა და ბათუმის ნავსადგურები, სამხედრო საზღვაო ფლოტი და სხვ.) ანალოგიურ სამსახურებთან, აგრეთვე ტრანსპორტისა და კომუნიკაციების სამინისტროს საზღვაო დეპარტამენტთან და გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს საზღვაო კონვენციურ ინსპექციასთან.
7. გარე ზღვებიდან შემოსული სვერეგირებულ ბალასტიანი ტანკერების მიღებასთან და საბალასტო წყლებიდან შავი ზღვის აქვატორიის უცხო სახეობებით ბიოლოგიური ინვაზიის პრევენციასთან დაკავშირებით გათვალისწინებული იქნას საბალასტო წყლების აღებისა და შეცვლის რეჟიმი ბოსფორის სრუტიდან ტერმინალამდე, აგრეთვე დადგინდეს მიღებული რეჟიმის დაცვაზე პასუხისმგებლობისა და კონტროლის სქემა. ამ მიზნით გამოყენებული იქნას არსებული საუკეთესო გამოცდილება და პრაქტიკა.
8. დაბინძურებული საყოფაცხოვრებო და სანიაღვრე, ასევე ლიალური წყლების გაწმენდასა და მათ ჩაშვებასთან დაკავშირებით საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე წარმოდგენილი იქნეს გამწმენდი ნაგებობების ტიპი და მათი ტექნიკური მახასიათებლები წყლის ჩაშვებაზე ლიცენზიის მიღების მიზნით, რომელიც წარმოადგენს გარემოსდაცვითი ნებართვის ნაწილს.

9. ტერმინალის ფუნქციონირების დაწყებამდე გადაწყდეს გარდაუვალი ეროვნული ინტერესების საფუძველზე რამსარ-საიტის საზღვრების შეზღუდვისა და ამასთან დაკავშირებით ჭარბტენიანი ტერიტორიის რესურსების დანაკარგის კომპენსირება კონვენციის კრიტერიუმებისა და კონვენციის ბიუროს მიერ მომზადებული სახელმძღვანელო დოკუმენტების (პრინციპების) საფუძველზე გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ მომზადებული გეგმის შესაბამისად.
10. ჩატარდეს დამატებითი კვლევა გრძელვადიან პერსპექტივაში ადგილობრივ სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე ტერმინალის ზემოქმედების დაზუსტების მიზნით, მიმდებარე დაცული ტერიტორიის სოციალურ-ეკონომიკურ ეფექტთან შედარების კონტექსტში.
11. ტერმინალის მიმდებარე კოლხეთის ეროვნული პარკის ნაბადას უბნის ტერიტორიაზე, აგრეთვე კოლხეთის საზღვაო ნაკრძალის აქვატორიაზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შერბილებისა და კომპენსირების მიზნით, შ.პ.ს. “შავი ზღვის ტერმინალმა”, ნავთობპროდუქტების ტერმინალისა და მისასვლელი რკინიგზის ფუნქციონირების მოცული პერიოდის განმავლობაში აღმოუჩინოს ტექნიკური და ფინანსური მხარდაჭერა კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციას ზემოაღნიშნულ ტერიტორიაზე კვლევების, მონიტორინგისა და დაცვის ღონისძიებების განხორციელებაში, რაც უნდა აისახოს შესაბამისი იურიდიული ფორმით შედგენილ ხელშეკრულებაში.
12. ნავთობპროდუქტების ტერმინალის კონსერვაციის ან მიტოვების (ლიკვიდაციის) შემთხვევაში, შესაბამის სამუშაოების დაწყებამდე 6 თვით ადრე, გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში წარმოდგენილი იქნას კონსერვაციის ან მიტოვების (ლიკვიდაციის) გეგმა.
13. გარემოსდაცვითი ნებართვის გაცემისას წინამდებარე დასკვნაში მოყვანილი შენიშვნები აისახოს აღნიშნული ნებართვის პირობებში და შესაბამისი იურიდიული ფორმით გაფორმდეს, როგორც საქმიანობის სუბიექტის ვალდებულებები, რომელთა ნაწილის შესრულება აუცილებელია ტერმინალის ფუნქციონირების დაწყებამდე, ხოლო ნაწილისა ფუნქციონირების დაწყების შემდეგ, ნებართვის გამცემი ორგანოს მიერ დადგენილ ვადებში.

რეკომენდაციები

1. ტერმინალის შეუფერხებელი და უსაფრთხო ფუნქციონირებისა და აღნიშნული მიზნით მოსალოდნელი სტიქიურ პროცესების (ბუნების ექსტრემალურ მოვლენების) დროული პროგნოზირებისათვის, მიზანშეწონილად იქნას მიჩნეული ჰიდრომეტეოროლოგიური დაკვირვების ავტონომიური სისტემის (როგორც სატელიტური, ასევე ადგილობრივი) შექმნა.
2. მიზანშეწონილია გარემოზე მიყენებული ზარალის შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებების ფინანსური უზრუნველყოფის გარანტიის მიზნით შექმნავდეს წინადადებები გარემოსდაცვითი რისკის დაზღვევისათვის.

IV. დასკვნა

შავი ზღვის სანაპიროზე, მდ. ხობისწყლის შესართავში, ხობის რაიონის სოფ. ყულეკში, ნავთობპროდუქტების გადასატვირთი საზღვაო ტერმინალის პროექტის განხორციელება შესაძლებელია ამავე დასკვნის III თავში მოყვანილი შენიშვნების აუცილებელი გათვალისწინებით.

შენიშვნების № 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, პუნქტები უნდა შესრულდეს ტერმინალის ფუნქციონირების დაწყებამდე, ხოლო № 3, 7, 10, 11, 12 პუნქტები ფუნქციონირების დაწყების შემდეგ.

შენიშვნების საფუძველზე გადამუშავებული მონიტორინგისა და გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის გეგმები დასამტკიცებლად წარმოდგენილი იქნას დამატებით.

ბ. ა.

გარემოსდაცვითი ნებართვისა და
სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის
დეპარტამენტის თავმჯდომარე (მოადგილე):

სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტიზის
სამმართველოს უფროსი (განვ. უფროსი):

ს. კვიციანი
04.09.21.

საქართველოს გარემოსა და
გუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო

გარემოსდაცვითი ნებართვა № 0026

კოდი 101

“ 8 ” იანვარი 2005

1. ნებართვის მიმღები სუბიექტი	შ. პ. ს. „ქვე ზღვის ცენტრალი“
2. საქმიანობის მიზანი	ქვე სოჭისწყლის შესართავში ნელოპ-პროდუქტების კუბისციკლით სპეციალური ნებართვით მოწოდება
3. განსახორციელებელი საქმიანობის აღვიღმდებარეობა	სოჭის რ-ნი, სოფ. ყულოვი
4. დოკუმენტაციის მომამზადებელი ორგანიზაცია	საკონსულტაციო ფირმა „ზენიტ-გამა კონსალტინგ“
5. ნებართვის მისაღებად წარმოდგენილი დოკუმენტაცია	ვარეშოზე ზეპოქიკუების შეფასების ანგარიში
6. ნებართვის გაცემის საფუძველი	სტრუქტურული ეკოლოგიური ექსპერტის დასკვნა (№ 48, 27.08.2001წ)
7. ნებართვის მოქმედების ვადა	30 ხელი, 2005 წლის 8 იანვარამდე
8. ნებართვის პირობები	ნებართვა მოქმედებს დანართში მოცემული პუნქტების შესრულების აუდიტის პირობებში (ის. დახართი 3 ცხელი)

გარემოსდაცვითი ნებართვა გაცემულია:

საქართველოს გარემოსდაცვის სამინისტროს მიერ

სახელმწიფო ეკოლოგიური ექსპერტის დასკვნაზე
პასუხისმგებელი პირის ხელმოწერა
(გვარი, სახელი, თანამდებობა)

გარემოსდაცვითი ნებართვის გაცემაზე
პასუხისმგებელი პირის ხელმოწერა
(გვარი, სახელი, თანამდებობა)

ვ. ქიანურელიანი
დებარდამწოდებლის
შეფასების მ. მ. მ. მ.

ნ. ჩხიშვილი
მინისტრი

ხობის რაიონის სოფ ყულევში, ნავთობპროდუქტების გადასატვირთი საზღვაო ტერმინალის პროექტზე გარემოსდაცვითი ნებართვის პირობები

1. ბიოლოგიური გარემო (სახმელეთო, წყლის) შესწავლილი და შეფასებულია მხოლოდ წლის ორი სეზონის მიხედვით (შემოდგომა, ზამთარი) და აქედან გამომდინარე სრულად ვერ ასახავს რეალურ ფონს, რომლებიც საფუძვლად უნდა დაედოს ინვესტორის მიერ როგორც მშენებლობის, ასევე ფუნქციონირების პროცესში განსახორციელებელ მონიტორინგულ პროგრამას, გარემოსდაცვითი მართვის გეგმასა და გარემოზე ზემოქმედების შერბილების ღონისძიებებს. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე და იმის გათვალისწინებით, რომ ტერმინალის მშენებლობაც და მისი შემდგომი ფუნქციონირებაც (ტერმინალამდე მისასვლელი სარკინიგზო ხაზის მშენებლობისა და ფუნქციონირების გათვალისწინებით) მოხდება როგორც კოლხეთის ეროვნული პარკის, ასევე რამსარის კონვენციით დაცული ტერიტორიის უშუალო სიახლოვეს, აუცილებელია შ.პ.ს. "შავი ზღვის ტერმინალმა" წინამდებარე დასკვნის გაცემიდან 3 თვის ვადაში ჩაატაროს არსებული ბიოლოგიური გარემოს დამატებითი შესწავლა კომპეტენტური ორგანიზაციის მეშვეობით (შესაძლებელია შეირჩეს ტენდერით), გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ შემუშავებული პირობებისა და რეკომენდაციების საფუძველზე. დამატებითი შესწავლა უნდა მოხდეს სრული მონიტორინგული შეფასების პროგრამისა და მისი განსახორციელებელი გეგმის შედგენის მიზნით ტერიტორიის იმ ნაწილებისათვის, რომელზეც მოსალოდნელია გავრცელდეს ტერმინალის როგორც მშენებლობით, ასევე ფუნქციონირებით გამოწვეული უარყოფითი ზეგავლენა, მათ შორის: ტერმინალის მიმდებარე რამსარის კონვენციით დაცული ტერიტორიაზე, კოლხეთის ეროვნული პარკისა და კოლხეთის საზღვაო ნაკრძალის აქვატორიაზე.
2. ბიოლოგიური გარემოს მონიტორინგის პროგრამის შედგენისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს ფონური მდგომარეობის შესწავლა ერთწლიანი (სრული ბიოლოგიური ციკლი) მონაცემების მიხედვით. მიღებული მონაცემების საფუძველზე განისაზღვროს ტერმინალისა და ტერმინალამდე მისასვლელი სარკინიგზო ხაზის მიერ ბიოლოგიურ გარემოზე მიყენებული უარყოფითი ზემოქმედება და დადგინდეს მისი ადეკვატური კომპენსირების პირობები, მოცულობა და საშუალებები.
3. ნავმისადგომებთან მისასვლელი საზღვაო არხის მოსილვისა და ფარვატერის ზღვრულ მინიმუმამდე შემცირებასთან დაკავშირებული არხის გაწმენდის საჭიროებიდან გამომდინარე, ზღვაში საინჟინრო ნაგებობების (მოლბების) მშენებლობის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, მათი მშენებლობის პროექტი და შესაბამისი გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში გარემოსდაცვითი ნებართვის მისაღებად ცალკე იქნას წარმოდგენილი გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროში. რაც შეეხება მისასვლელი არხის გაყვანასა და მის შემდგომ ფუნქციონირებას, დამატებით იქნას შესწავლილი და შეფასებული ზღვიური ნატანის გავრცელებისა და აკუმულირების, აგრეთვე ზღვის ბიომრავალფეროვნებაზე მოსალოდნელი ზემოქმედების საკითხები. მონიტორინგის შედეგად ნატანის დინამიკის ცვლილების ან შემცირების დადგენის შემთხვევაში შემუშავდეს შესაბამისი საკომპენსაციო ღონისძიებები.

4. ფოთი-თბილისი სარკინიგზო მაგისტრალის 31-ე კმ-იდან ტერმინალამდე სარკინიგზო ხაზის გაყვანამდე გადაწყდეს მიწის მინაკუთვნის გამოყოფის პირობები და მიწის სტატუსის ცვლილებასთან დაკავშირებული საკითხები. მოხდეს აღნიშნული ალტერნატიული მარშრუტის შეთანხმება ყველა კომპეტენტურ ორგანოსთან, ხოლო გარემოზე ზემოქმედების შეფასება წარმოდგენილი იქნას დამატებით, ამ დასკვნის III თავის 1 და 2 პუნქტში მოყვანილი შენიშვნების გათვალისწინებით.
5. გ.ზ.მ.-ში განხილული ნავთობპროდუქტების ტრანსპორტირების, ტერმინალზე მისი მიღებისა და გადატვირთვის ტექნიკური და ტექნოლოგიური მოთხოვნების (სტანდარტების) საკითხები, რომლებიც თავის მხრივ უშუალოდ არიან დაკავშირებული გარემოსდაცვით უსაფრთხოებასთან, შეთანხმდეს საქართველოს სახელმწიფო ტექნიკური ზედამხედველობის ინსპექციასთან.
6. ტერმინალის ფუნქციონირების დაწყებამდე ცალკე იქნას წარმოდგენილი ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი სტრატეგიის საფუძველზე, რომელმაც უნდა მოიცვას: ტერმინალის სახმელეთო და საზღვაო ნაწილი, ტერმინალთან მისასვლელი სარკინიგზო ტრასა (31კმ.-ტერმინალი). გეგმაში გათვალისწინებული იქნას ავარიული სიტუაციის განვითარებისა და მასზე რეაგირების ყველა შესაძლებელი სცენარი, რეაგირების სამსახურის სტრუქტურული სქემა პასუხისმგებლობის ზუსტი განსაზღვრით, კოორდინირებისა და შეტყობინების სქემა სხვა ობიექტების (სუფსის ტერმინალი, ფოთისა და ბათუმის ნავსადგურები, სამხედრო საზღვაო ფლოტი და სხვ.) ანალოგიურ სამსახურებთან, აგრეთვე ტრანსპორტისა და კომუნიკაციების სამინისტროს საზღვაო დეპარტამენტთან და გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს საზღვაო კონვენციურ ინსპექციასთან.
7. გარე ზღვებიდან შემოსული სეგრეგირებულ ბალასტიანი ტანკერების მიღებასთან და საბალასტო წყლებიდან შავი ზღვის აქვატორიის უცხო სახეობებით ბიოლოგიური ინვაზიის პრევენციასთან დაკავშირებით გათვალისწინებული იქნას საბალასტო წყლების აღებისა და შეცვლის რეჟიმი ბოსფორის სრუტიდან ტერმინალამდე, აგრეთვე დადგინდეს მიღებული რეჟიმის დაცვაზე პასუხისმგებლობისა და კონტროლის სქემა. ამ მიზნით გამოყენებული იქნას არსებული საუკეთესო გამოცდილება და პრაქტიკა.
8. დაბინძურებული საყოფაცხოვრებო და სანიაღვრე, ასევე ლიალური წყლების გაწმენდასა და მათ ჩაშვებასთან დაკავშირებით საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე წარმოდგენილი იქნეს გამწმენდი ნაგებობების ტიპი და მათი ტექნიკური მახასიათებლები წყლის ჩაშვებაზე ლიცენზიის მიღების მიზნით, რომელიც წარმოადგენს გარემოსდაცვითი ნებართვის ნაწილს.
9. ტერმინალის ფუნქციონირების დაწყებამდე გადაწყდეს გარდაუვალი ეროვნული ინტერესების საფუძველზე რამსარ-საიტის საზღვრების შეზღუდვისა და ამასთან დაკავშირებით ჭარბტენიანი ტერიტორიის რესურსების დანაკარგის კომპენსირება კონვენციის კრიტერიუმებისა და კონვენციის ბიუროს მიერ მომზადებული სახელმძღვანელო დოკუმენტების (პრინციპების) საფუძველზე გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ მომზადებული გეგმის შესაბამისად.

10. ჩატარდეს დამატებითი კვლევა გრძელვადიან პერსპექტივაში ადგილობრივ სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე ტერმინალის ზემოქმედების დაზუსტების მიზნით, მიმდებარე დაცული ტერიტორიის სოციალურ-ეკონომიკურ ეფექტთან შედარების კონტექსტში.
11. ტერმინალის მიმდებარე კოლხეთის ეროვნული პარკის ნაბადას უბნის ტერიტორიაზე, აგრეთვე კოლხეთის საზღვაო ნაკრძალის აქვატორიაზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შერბილებისა და კომპენსირების მიზნით, შ.პ.ს. "შავი ზღვის ტერმინალმა", ნავთობპროდუქტების ტერმინალისა და მისასვლელი რკინიგზის ფუნქციონირების მთელი პერიოდის განმავლობაში აღმოუჩინოს ტექნიკური და ფინანსური მხარდაჭერა კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციას ზემოაღნიშნულ ტერიტორიაზე კვლევების, მონიტორინგისა და დაცვის ღონისძიებების განხორციელებაში, რაც უნდა აისახოს შესაბამისი იურიდიული ფორმით შედგენილ ხელშეკრულებაში.
12. ნავთობპროდუქტების ტერმინალის კონსერვაციის ან მიტოვების (ლიკვიდაციის) შემთხვევაში, შესაბამის საშუალების დაწესებამდე 6 თვით ადრე, გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროში წარმოდგენილი იქნას კონსერვაციის ან მიტოვების (ლიკვიდაციის) გეგმა.
13. გარემოსდაცვითი ნებართვის გაცემისას წინამდებარე დასკვნაში მოყვანილი შენიშვნები აისახოს აღნიშნული ნებართვის პირობებში და შესაბამისი იურიდიული ფორმით გაფორმდეს, როგორც საქმიანობის სუბიექტის ვალდებულებები, რომელთა ნაწილის შესრულება აუცილებელია ტერმინალის ფუნქციონირების დაწყებამდე, ხოლო ნაწილისა ფუნქციონირების დაწყების შემდეგ, ნებართვის გამცემი ორგანოს მიერ დადგენილ ვადებში.

რეკომენდაციები

14. ტერმინალის შეუფერხებელი და უსაფრთხო ფუნქციონირებისა და აღნიშნული მიზნით მოსალოდნელი სტიქიურ პროცესების (ბუნების ექსტრემალურ მოვლენების) დროული პროგნოზირებისათვის, მიზანშეწონილად იქნას მიჩნეული ჰიდრომეტეოროლოგიური დაკვირვების ავტონომიური სისტემის (როგორც სატელიტური, ასევე ადგილობრივი) შექმნა.
15. მიზანშეწონილია გარემოზე მიყენებული ზარალის შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებების ფინანსური უზრუნველყოფის გარანტიის მიზნით შემუშავდეს წინადადებები გარემოსდაცვითი რისკის დაზღვევისათვის.

16. დასკვნა

შავი ზღვის სანაპიროზე, მდ. ხობისწყლის შესართავში, ხობის რაიონის სოფ. ყულევში, ნავთობპროდუქტების გადასატვირთი საზღვაო ტერმინალის პროექტის განხორციელება შესაძლებელია ამავე დასკვნის III თავში მოყვანილი შენიშვნების აუცილებელი გათვალისწინებით.

შენიშვნების № 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, პუნქტები უნდა შესრულდეს ტერმინალის ფუნქციონირების დაწყებამდე, ხოლო № 3, 7, 10, 11, 12 პუნქტები ფუნქციონირების დაწყების შემდეგ.

შენიშვნების საფუძველზე გადამუშავებული მონიტორინგისა და გარემოსდაცვითი მენეჯმენტის გეგმები დასამტკიცებლად წარმოდგენილი იქნას დამატებით.